

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
Longan Production by Famers in Pong Nam Ron District of
Chanthaburi Province

กิริณี แก้วใส (Kirinee Kaewsai)* จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong) **

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี (2) การผลิตลำไยของเกษตรกร (3) ความต้องการ การส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

ประชากรที่ศึกษาได้จากเกษตรกรผู้ผลิตลำไยของเกษตรกร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2555 จำนวน 4,422 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 367 ราย โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 77.9 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 36.2 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.62 คน มีประสบการณ์ในการผลิตลำไย เฉลี่ย 10.59 ปี เกษตรกรทั้งหมดสมาชิกสถาบันเกษตรกร เป็นกลุ่มลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แรงงานในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีจำนวน 2 คน แรงงานที่จ้าง จำนวน 5 คน พื้นที่ผลิตลำไยเฉลี่ย 24.32 ไร่ และเป็นพื้นที่ของตนเองทั้งหมด แหล่งเงินทุนของเกษตรกรทั้งหมดมาจากเงินทุนของตนเอง (2) ส่วนใหญ่ลักษณะสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นราบ เป็นดินร่วน ปลูกพันธุ์อีดอ อายุลำไยเฉลี่ย 13.18 ปีให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 9.82 ปี แหล่งน้ำที่ใช้เป็นคลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ วิธีการให้น้ำใช้ระบบสปริงเกอร์ฝอยหย่อนดิน มีการตัดแต่งกิ่งปีละ 1 ครั้ง มีการใช้ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0,8-24-24,16-16-16,15-15-15,27-6-6,15-0-0และ13-13-21 สารเคมีที่ใช้เมโทมิล,ไซเพอร์เมทริน,อะบาเม็กตินและไวอาซอร์ ศัตรูลำไยที่ระบาดคือหนอนคืบกินใบ,แมลงค่อมทอง,ไรลำไย,เพลี้ยแป้ง,เพลี้ยหอยและค้างคาว ลักษณะการผลิตลำไยนอกฤดู สารที่ใช้คือสารโพแทสเซียมคลอเรต การลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรเฉลี่ยต่อ 1 ไร่ พบว่าลงทุนการผลิตเฉลี่ย 15,447.86 บาท ขายลำไยได้เฉลี่ย 68,510.87 บาท และมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 53,063.01 บาท (3) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย คะแนนเฉลี่ย 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริม โดยเจ้าหน้าที่จากทางราชการ ผ่านสื่อโทรทัศน์ คู่มือ ซีดี/วีดีโอ และการบรรยาย

คำสำคัญ: การผลิต ลำไย ตำบลโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

*นักศึกษาลัทธิศาสตร์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kung_kirinee@hotmail.co.th

**รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jinda.khl@hotmail.com

***รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purpose of this investigation were (1) to study fundamental of social and economic of the farmers who lived in Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province . (2) Farmer's Longan Production and (3) Longan Grower's requirement based on agricultural extension.

The 4,422 longan growers who registered to Pong Num Ron District Agricultural Extension Office in Chanthaburi Province since 2012 were the samples this study. The simple random sampling was done in this investigation. The interview data was collected. The statistical data was analysed by Computer. The statistical package program were frequency count, percentage, mean, maximum, minimum and standard deviation.

The result showed that (1) the 77.9 percentages of farmers' majority were male, the average age of 36.2 years old, primary education background, 4.62 persons were average member of household, 10.59 years of average experience in longan production, belonged to the member of farmer organization, became the customers of Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives, there were 2 household labors and 5 employed labors, 27.32 rai of average area production, had their own land and invested by their own fund.

(2) Majority of area location was plain, soil texture was loamy soil, growing Edo cultivar, average of 13.18 years of longan tree, average of 9.82 years for bearing fruit, canal and natural reservoir were major water resources, watering through sprinkle system, Tree pumining one time peryear, applied manur and chemical fertiliazzer founmula 46-0-0,8-24-24,16-16-16,15-15-15,27-6-6,15-0-0 and 13-13-21, chemical treatment were methomyl, cypermethrin abrmegtin and white oil, pest of longan were worm, insect, mite, aphids and bat. Potasium Chorate was applied during out of production seasmom The average cost of longan production was 15, 447.86 Baht per rai, the average income was 68,510.87 Bath per rai and net profit was 53,063.01 Bath per rai (3) The farmers' requirement based on longan production technology, its average xcere was 3.02 of moderated level, the channel and method of extension through the television, handout, CD, VDO and lecture.

Keywords: Longan production, Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province.

*นักศึกษาลัทธิสุตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช kung_kirinee@hotmail.co.th

**รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช jinda.khl@hotmail.com

***รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช agasuben@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ลำไย ชื่อวิทยาศาสตร์ :Dimocarpus longan มีชื่อเรียกพื้นเมืองว่า บาลำไย ชื่อภาษาอังกฤษว่า ลองแกน (longan) วงศ์ Sapindaceae เป็นพืชไม้ผลเขตร้อนและกึ่งร้อนลำไยเป็นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนและกึ่งร้อนของเอเชีย ซึ่งอาจมีถิ่นกำเนิดในลังกาอินเดียนพม่าหรือจีน แต่ที่พบหลักฐานที่ปรากฏในวรรณคดีของจีนในสมัยพระเจ้าเซี่ยงเตง เมื่อ ๑,๓๖๖ ปีก่อนคริสกาล ลำไยได้แพร่หลายเข้าไปในประเทศอินเดีย ลังกา พม่า และประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเข้าสู่ประเทศอเมริกาในปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๕ ในประเทศไทย คาดว่าลำไยคงแพร่เข้ามาในประเทศพร้อมกับประเทศในเขตนี้

ลำไยในประเทศไทยอดีตพบว่ามีลำไยขึ้นอยู่ทั่วไปในภาคเหนือซึ่งพบตามป่าในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ขนาดผลเล็กและเนื้อน้อย เรียกว่า ลำไยพื้นเมืองหรือลำไยกะลาหรือลำไยธรรมดา ส่วนลำไยพันธุ์หรือลำไยกะโหลกนั้นได้มีการนำเข้ามาในปี พ.ศ. 2439 โดยชาวจีนนำพันธุ์ลำไยมาถวายพระราชชายาเจ้าดารารัศมีจำนวน 5 ต้น แบ่งปลูก อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ดิดแม่น้ำปิง 3 ต้น และอีก 2 ต้นนำไปปลูกไว้ที่กรุงเทพมหานคร คาดว่าปลูกบริเวณตรอกจันทน์

แหล่งผลิตลำไยหลักของโลกได้แก่ ทางภาคเหนือของประเทศไทย ตอนใต้ของประเทศจีนและไต้หวัน ส่วนแหล่งผลิตรองลงมาได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย พม่า ลาว สกอตแลนด์ อินโดนีเซีย เวียดนามและสหรัฐอเมริกา

แหล่งปลูกลำไยในประเทศไทยที่สำคัญในปัจจุบันคือ จังหวัดที่อยู่ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน และพะเยา และในปัจจุบันได้มีการแพร่กระจายการปลูกลำไยออกไปถึง 36 จังหวัดในทุกภาคของประเทศแล้ว ในภาคตะวันออก เช่นอำเภอสอยดาวและอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ภาคกลาง เช่น จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม ภาคใต้ เช่น จังหวัดพัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช เป็นต้น อำเภอโป่งน้ำร้อนเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดจันทบุรีที่มีการปลูกลำไยเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2552 จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ปลูก 109,839 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 93,800 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,156 กิโลกรัมต่อไร่

ลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจสำคัญที่รัฐบาลจัดให้อยู่ในกลุ่มสินค้าเพื่อการส่งออก มูลค่าการส่งออกสูงปีละหลายพันล้านบาท ทั้งในรูปลำไยสด อบแห้ง แช่แข็ง และลำไยกระป๋อง องค์ประกอบหลักของเนื้อลำไยคือ Soluble Substances 79-77% ซึ่งประกอบด้วย กลูโคส 26.91% ซูโครส 0.22% กรดทาทาลิก 1.26% สารประกอบไนโตรเจน 6.31% โปรตีน 5.6% ไขมัน 0.5% และธาตุอาหารอื่น ๆ เช่น Ca, Fe, P, Na, K และวิตามิน

ลำไยปลูกในหลายประเทศที่สำคัญประเทศจีนมีการปลูกลำไยถึง 26 พันธุ์ คือพันธุ์ที่ปลูกในมณฑลกลางคึ่ง 12 สายพันธุ์ปลูกในประเทศไต้หวันอีก 14 สายพันธุ์ปลูกในสหรัฐอเมริกา 1 สายพันธุ์คือ พันธุ์โคฮาลา พันธุ์ลำไยในประเทศไทย จำแนกออกตามลักษณะผลเนื้อเมล็ดและรสชาติแบ่งได้ 5 สายพันธุ์คือ

- ลำไยกะโหลก เป็นพันธุ์ลำไยที่ให้ผลขนาดใหญ่มีเนื้อหนารสหวานมีหลายพันธุ์คือ สีมพุดลับนาค เปี้ยวเขียว อีค้อ อีแดงและอีดำ

-ลำไยกระดุกเป็นพันธุ์พื้นเมืองผลเล็กเนื้อน้อยไม่หวาน

-ลำไยธรรมดา ผลปานกลางเนื้อหนา

-ลำไยสายน้ำผึ้ง เนื้อสีเหลืองอ่อน เนื้อมีรสดี

-ลำไยเถาหรือลำไยเครือ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เนื่องจากลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างไร มีสภาพการผลิตลำไยอย่างไร ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย ของเกษตรกรเพื่อนำผลการศึกษานี้มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตอย่างถูกวิธี และเป็นแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตลำไยให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัด

จันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่เกษตรกรผู้ผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2555 จำนวน 4,422 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 ราย โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 การผลิตลำไยของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยของเกษตรกร และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตลำไย อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.84 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เป็นกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประสบการณ์ปลูกลำไยเฉลี่ย 10.59 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.62 คน ในครัวเรือนส่วนใหญ่มีโทรทัศน์ วิทยุ และวีซีดี/ดีวีดี ตามลำดับ ในชุมชนรับข่าวสารทางหอกระจายข่าว

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 24.32 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง เอกสารสิทธิ์การถือครอง เป็น ภบท. อาชีพหลักทำสวนลำไย อาชีพรองรับจ้าง จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน แรงงานที่จ้างเฉลี่ย 5.81 คน แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่เป็นของตนเอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

2. การผลิตลำไยของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตลำไย อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่มีลักษณะสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นราบ ลักษณะของดินเป็นดินร่วน พันธุ์ลำไยที่ปลูกเป็นพันธุ์อีดอ อายุลำไยเฉลี่ย 13.18 ปี ลำไยให้ผลผลิตเฉลี่ย 9.82 ปี ระยะปลูกลำไย 8 X 8 เมตร แหล่งน้ำที่ใช้เป็นคลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ วิธีการให้น้ำใช้ระบบสปริงเกอร์พวยเหนือดิน มีการตัดแต่งกิ่งส่วนใหญ่ปีละ 1 ครั้ง มีการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี สูตร 46-0-0, 8-24-24, 16-16-16, 27-6-6, 15-0-0

และ 13-13-21 พบการระบาดของศัตรูลำไย คือ ค้างคาว เพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง สารเคมีที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูลำไยคือ ไซเปอร์เมทริน อะบาเม็กติน และเมโทมิล เกษตรกรทั้งหมดผลิตลำไยนอกฤดู โดยราคาสารโปรแทสเซียมคลอเรต เก็บเกี่ยวผลผลิตเดือน มีนาคม ขายให้พ่อค้าคนกลาง (ล้ง)

ข้อกำหนดมาตรฐาน “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี” ของลำไย พันธุ์ลำไย พบว่าเกษตรกรทั้งหมดเลือกใช้พันธุ์ที่กรมส่งเสริมการเกษตรแนะนำคือพันธุ์อีดอ ลักษณะดิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ระบายน้ำได้ดี และเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งที่ปลูกในดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.5-6.5 แหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งน้ำสะอาดและมีปริมาณ มากพอที่จะให้น้ำได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง เกษตรกรทั้งหมดมีการตัดแต่งกิ่งลำไย

ที่ให้ผลผลิตแล้วเพื่อให้ลำไยออกดอกสม่ำเสมอ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรทั้งหมดใช้สารเคมีที่มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการตัดแต่งกิ่งหรือทรงพุ่มที่เป็นโรคเพื่อทำลาย และพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำในสวนอย่างสม่ำเสมอ การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีการคัดแยกผลที่เสียหายหรือมีตำหนิออก ในการเก็บผลผลิตมีภาชนะรองรับเช่นตะกร้าที่มีกระสอบหรือฟองน้ำรองกัน การขนย้ายด้วยความระมัดระวัง และเก็บเกี่ยวลำไยตามอายุ (ผลแก่) มีเกษตรกรส่วนน้อยที่ใช้กรรไกรในการตัดลำไยและไม่มีเกษตรกรเลยที่งดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน

เกษตรกรผู้ผลิตลำไย อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยเฉลี่ยมีค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตต่อไร่ดังนี้ ค่าปุ๋ยคอกเฉลี่ย 943.28 บาท ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 9,027.58 บาท ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูและโรคลำไยเฉลี่ย 4,091.25 บาท ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 320.18 บาท ค่าไฟฟ้า, ค่าน้ำมัน เฉลี่ย 1,282.64 บาท ค่าไม้ค้ำยันเฉลี่ย 1,047.05 บาท ค่าแรงงาน เฉลี่ย 2,406.77 บาท ค่าเช่าที่ดิน เฉลี่ย 634.31 บาท ราคาจำหน่ายลำไยเฉลี่ย 35.58 บาท ค่าไรสุทธิ เฉลี่ย 53,063.01 บาท

3. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย

เกษตรกรผู้ผลิตลำไย อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่มีความต้องการการส่งเสริมความรู้คะแนนเฉลี่ย 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง เนื้อหาที่ต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบังคับการออกดอก การป้องกันกำจัดโรคแมลงและการให้ปุ๋ย คะแนนเฉลี่ย 4.34 , 4.21 และ 4.18 ระดับปานกลาง ได้แก่ การตลาด การวางระบบน้ำ และการบำรุงดิน คะแนนเฉลี่ย 3.28 , 3.25 และ 3.01 ระดับน้อย ได้แก่ การคัดขนาดและคุณภาพ การขยายพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ลำไย การกำจัดวัชพืช และการเก็บเกี่ยว คะแนนเฉลี่ย 2.99, 2.54, 2.41, 2.06 และ 2.04 ระดับน้อยที่สุด ได้แก่การเตรียมดิน ค่าเฉลี่ย 1.94 ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรสื่อบุคคลร้อยละ 82.3 ได้แก่ บุคคลราชการ ร้อยละ 24.3 บุคคลเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 83.7, 35.7 และ 6.5 ได้แก่คู่มือ แผ่นพับและโปสเตอร์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 90.5, 64.6, 39.5 และ 13.9 ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ วีซีดี/วีดีโอ วิทยุและอินเทอร์เน็ต วิธีการส่งเสริมความรู้ ร้อยละ 74.7, 38.4, 25.1 และ 3.8 ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การผลิตการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ

นำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ผลิตลำไยของอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีที่เป็นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ ระหว่าง 51-60 ปี เฉลี่ย 50.84 ปี แต่เมื่อเกษตรกรอายุมากขึ้นจำเป็นต้องมีการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ เพื่อสานต่อการทำอาชีพปลูกลำไย

เกษตรกร มีประสบการณ์ในการผลิตลำไย 10.59 ปี ซึ่งถือว่ามีความชำนาญในด้านการผลิตลำไยพอสมควร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไปของเกษตรกร แต่เกษตรกรยังมีปัญหาในเรื่องของการบันทึกข้อมูล ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปเน้นในประเด็นนี้ เพราะเกษตรกรสามารถอ่านออกเขียนได้เนื่องจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรรวมตัวกันเพียงการรวมกลุ่มเพื่อกู้เงินยืม ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้หรือข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อาจยังไม่เข้าใจ หรือมองเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงควรเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในจุดนี้

2. การผลิตลำไยของเกษตรกร

ด้านการจ้างแรงงานพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานจากภายนอกมากกว่าแรงงานในครัวเรือนอาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนมากเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ ลูกหลานส่วนใหญ่เข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ ผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นปัญหาในอนาคต และเป็นการยากที่จะหาเกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ มาทดแทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยกันปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน

ด้านการผลิตลำไย พบว่าเกษตรกรทั้งหมดผลิตลำไยนอกฤดู อาจเนื่องจากลักษณะดินที่เป็นดินร่วนและดินร่วนปนทรายมีการตอบสนองต่อสารกลุ่มคลอเรตได้ดี ทำให้มีการผลิตติดต่อกันต่อเนื่องไม่มีการพักต้น พร้อมทั้งมีการให้ปุ๋ยเคมีร้อยละ 90.5 ในการเพิ่มผลผลิต ใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูลำไยเป็นจำนวนมาก ต้นลำไยอาจโทรมและตายได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ความรู้ด้านการดูแลบำรุงรักษาด้านลำไย

ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามขั้นตอน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือการปลูกพืชบังลม เกษตรกรอาจใช้การตัดแต่งกิ่งแทน เพื่อให้ต้นลำไยสามารถพวงตัวอยู่ได้ การวัดดินค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.5-6.5 อาจเป็น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

เพราะเกษตรกรไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ว่ามีความสำคัญกับการผลิตลำไย และต้องใช้เวลาในการเดินทาง เนื่องจากสถานที่บริการตรวจสอบนั้นอยู่ไกล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีบริการวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของดิน และให้ความรู้แก่เกษตรกร การนำกิ่งพันธุ์ที่มาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์จะทำให้คุณภาพผลผลิตที่ดี เนื่องจากเกษตรกรเกือบครึ่งซื้อกิ่งพันธุ์จากร้านค้าที่ขายกิ่งพันธุ์ทั่วไปไม่สามารถรู้ได้ว่ากิ่งพันธุ์นั้นมาจากแม่พันธุ์ ต้นไหนเป็นอย่างไร การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย มีเกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้มือหักกิ่งลำไย ซึ่งอาจทำให้ต้นลำไย บอบช้ำได้ อายุการให้ผลผลิตอาจสั้นลงเนื่องจากเกษตรกรมีความชำนาญในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงคิดว่าไม่ จำเป็นต้องใช้กรรไกร หรืออุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวแต่ถ้าบำรุงรักษาหลังการเก็บเกี่ยวอาจสูงขึ้นมาก เนื่องจากต้น ลำไยได้รับความบอบช้ำ นอกจากนี้พบว่าเกษตรกรทั้งหมดไม่มีการงดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน เนื่องจาก เกษตรกรกลัวเรื่องน้ำหนักและผลแตก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้ในเรื่องนี้แก่เกษตรกร

ด้านต้นทุนพบว่าเกษตรกรบางรายยังมีต้นทุนในการผลิตที่สูง เนื่องจากต้องลงทุนในเรื่อง ค่า ปุ๋ยเคมี สารเคมี ค่าน้ำมัน ค่าไฟฟ้า ค่าไม้ค้ำยัน ค่าแรงงาน และค่าเช่าที่ดิน ต้องสอดคล้องทางด้านราคา

3. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย

เกษตรกรผู้ผลิตลำไยอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการ ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย มีคะแนนเฉลี่ย 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ เกี่ยวกับการผลิตลำไยพอสมควร จะเห็นได้จากประสบการณ์เฉลี่ย 10.59 ปี แต่เกษตรกรมีความต้องการในระดับ มากบางเรื่องได้แก่ การบังคับการออกดอก การป้องกันกำจัดโรค แมลงและการใส่ปุ๋ยตามลำดับ ช่องทางการ ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 90.5, 83.7, 83.7, 74.7 และ 64.6 ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ คู่มือ บุคคลทางราชการ และวีซีดี/ วีดีโอ ตามลำดับ วิธีการส่งเสริมความรู้ ร้อยละ 74.7 และ 38.4 ได้แก่การบรรยายและการสาธิต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยมี
ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย ดังนี้

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าอาชีพการปลูกลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีความสำคัญต่อเกษตรกรที่ยึดเป็นอาชีพหลักได้และส่งผลดีต่อภาพรวมของจังหวัดแต่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้อง ส่งเสริมและสนับสนุนในอาชีพนี้ให้อยู่คู่กับอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีต่อไปโดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตลำไย อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมหรือมีสิ่งจูงใจให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีให้ น้อยลง หรือมีการผลิตแบบอินทรีย์ เพื่อให้เป็นการผลิตที่เกษตรกรและผู้บริโภคปลอดภัยสุขภาพดี

1.3 ปัจจุบันการผลิตลำไยนอกฤดูเป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างสูง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัย หลายด้าน อาทิ ความรู้ความสามารถในการผลิต การดูแลเอาใจใส่ในการผลิต ช่องทางการตลาดและรูปแบบการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ผลิต เป็นต้น โดยเกษตรกรควรหาวิธีแก้ปัญหาไว้รองรับผลผลิตที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ เช่น การแปรรูปผลผลิต

1.4 รัฐต้องให้ความช่วยเหลือในเรื่องกลไกการตลาด การประกันราคาที่เป็นธรรม

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเห็นความสำคัญและสนับสนุนโดยการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนจัดตั้งโรงงานแปรรูป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการผลิตแบบอินทรีย์กับการผลิตโดยใช้สารเคมี ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการตลาดสำหรับผู้บริโภค

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับวิธีการตลาดของลำไยในอนาคต

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการปลูกลำไยต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมเกษตร (2547) *ลำไย* กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภูเกียรติ ศรีอยทอง (2552) *การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนาการผลิตข้าว* สำนักส่งเสริม การผลิตข้าว

กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์, คุชฎี ฌันทา และราไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย (2542) *ลำไย: ไม่ผลเศรษฐกิจ*

สำคัญเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2551) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวล*

สารชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน้าที่ 4 หน้า 223 – 232 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2553) “แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้” ใน *ประมวล*

สารชุดวิชา การจัดการความรู้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร หน้าที่ 1 หน้า 8-12 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

รักเกียรติ ขอบเกื้อ (2550) “การผลิตและการลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรใน จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์

ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อรุณี วัฒนวรรณ และชูชาติ วัฒนวรรณ (2553) *คู่มือการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ* สำนักวิจัย และพัฒนาการ

เกษตรเขตที่ 6 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์